יורדין לידי טומאה במחשבה ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה (א) מעשה מוציא מיד מעשה ומיד מחשבה מחשבה אינה מוציאה לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה וכי תימא הני מילי כלים דחשיבי אבל ידות דלצורך אכילה נינהו במחשבה נעשה ובמחשבה סלקא והתנן א) [א]כל ידות האוכלין שבססן בגורן טהורות ב)(ור׳ יוסי מטמא) בשלמא למאן דאמר בססן התיר אגודן שפיר אלא למאן דאמר מאי בססן בססן ממש מאי איכא למימר הכא נמי שבססן ממש אי הכי מאי טעמייהו דאחרים דאמור כרבי יוסי דתנן ג)רבי יוסי מטמא האי מאי בשלמא התם טעמא דרבי יוסי חזיא לכדרבי שמעון בן לקיש דאמר רבי שמעון בן לקיש הואיל וראויות להופכן בעתר אלא הכא למאי חזיא לכי סתר למנקט להו בגילייהו גופא כל ידות האוכלין שבססן בגורן טהורות ורבי יוסי מטמא מאי בססן רבי יוחנן אמר בססן ממש ר׳ ד)(אליעזר) אומר התיר אגדן בשלמא לרבי ה)(אליעזר) דאמר בססן התיר אגדן היינו דמטמא רבי יוסי אלא לרבי יוחנן דאמר בססן ממש אמאי מטמא רבי יוסי א״ר שמעון בן לקיש הואיל וראויות להופכן בעתר ו)א״ר ז)(אליעזר) למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב״ה ממדת אכזריות למדת רחמנות:

מתני׳ ח)מסככין בנסרים דברי רבי יהודה ורבי מאיר [ב]אוסר ט)נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים כשרה ובלבד שלא יישן תחתיו:

גמ׳ אמר רב [ג]מחלוקת בנסרין שיש בהן ארבעה דרבי מאיר אית ליה גזרת תקרה ורבי יהודה לית ליה גזרת תקרה אבל בנסרין שאין בהן ארבעה דברי הכל כשרה ושמואל אמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה אין בהן ארבעה ואפי׳ פחות משלשה הא קנים בעלמא נינהו א״ר פפא הכי קאמר יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה פחות משלשה דברי הכל כשרה מ״ט קנים בעלמא נינהו כי פליגי משלשה עד ארבעה מר סבר כיון דליתנהו שיעור מקום לא גזרינן ומר סבר כיון דנפקי להו מתורת לבוד גזרינן תנן נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים כשרה ובלבד שלא יישן תחתיו בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה משום הכי לא יישן תחתיו אלא לרב דאמר בשיש בהן ארבעה מחלוקת אבל אין בהן ארבעה דברי הכל כשרה לר׳ יהודה אמאי לא יישן תחתיו מי סברת דברי הכל היא סיפא אתאן לרבי מאיר תא שמע י)שני סדינין מצטרפין

שני

יורדין לידי טומאה במחשבה. כ)מי שחשב עליו שזה יהא גמר מלאכתן כגון שעיבדו לדרגש או לדולבקי כיון שעיבדו מקבל טומאה ואלמלי עיבדו לרצועות וסנדלין אין מקבלים טומאה עד שיגמרו למלאכת הסנדלין: **ואין עולים מטומאתן.** ממחשבת תורת קבלת טומאה אין עולין במחשבה כגון עיבדו לשלחן ולדרגש וחישב עליו לרצועות וסנדלין אין מחשבתו מבטלתן מתורת קבלת טומאה: **אלא בשינוי מעשה.** עד שיתן בו איזמל: (ב) **מעשה מבטל מידי מעשה.** אפילו עשה בו מעשה מוכיח מתחילה לשלחן כגון שקיצצו סביבותיו ליפותו כיון שנתן איזמל בו לחתכו לסנדלין מבטל מעשה ראשון וכל שכן שמוציא מידי מחשבה שלא היה בה מעשה: **וכי תימא הני מילי.** דלא מבטלין בתרייתא לקמייתא בכלים דחשיבי ומשילא עליו שם כלי במחשבה אינה נוחה להפקיע שמה: **שבססן.** לקמיה מפרש מאי היא: **טהורות.** דגלי דעתיה דלא ניחא ליה בהו וטהרו מלקבל טומאה הידות האלה עוד ולא הביאה טומאה על האוכל עד שיגיע טומאה באוכל עצמו: **ור׳ יוסי מטמא.** טעמא מפרש לקמן: **בשלמא למאן דאמר.** האי בססן היינו שהתיר אגדן של עומרין לשון מתבוססת בדמיך (יחזקאל טז) מתגוללת כלומר כיון שהתיר אגדן השבלין מתגוללין בגורן לפי שנוחין להתפזר. או לשון כנה דמתרגמינן ואת כנו וית בסיסיה (שמות ל) כלומר הכנו לדשן: **שפיר.** לא קשיא לך דאליביה מצית למימר דקיימי רבנן כוותיה כיון שהתיר אגדן דלא הוי אלא כמחשבה בעלמא דגלי דעתיה דלא ניחא ליה בידות שלהן שאין הידות ראויות לשבלין אלא כדי לאוגדן בהם והאי מוכח דלא בעי לאוגדן: **אלא למאן דאמר בססן ממש.** שדשן לידות ברגלי בהמה או במקבת כמו בשמך נבוס קמינו (תהלים מד) בוססו את חלקתי (ירמיה יב) והכא דאיכא מעשה רבה הוא דאמר דקא מטהרי רבנן אבל במחשבה לא אמר: **מאי איכא למימר.** אי בקוצר לאכילה מוקמת לה לההיא דלעיל מאי טעמא דרבנן: **הכא נמי.** פלוגתא דאחרים ורבנן כשבססן ממש כשנמלך לסיכוך: **האי מאי.** בשלמא גבי פלוגתא דר׳ יוסי דקא איירי בגורן איכא למימר טעמא דרבי יוסי דאע״ג דבססן חזו למיהוי ידות וניחא ליה שיהו מחוברות באוכל כמו שהן. בוססות מרליא״ה בלע״ז: **הואיל וראויות להפך.** ראשי השבלים: **בעתר.** על ידי הידות. עתר פורק״א. ואלמלא הידות אין נוחין להפכן בה דמתוך שהם קצרים יוצאין מבין ב׳ עוקציה של עתר ונשמטין ממנה והוא כשבססן תחלתן לא לבטלן נתכוון אלא לרככן: **אלא הכא.** דבעי להו לסכך: **למאי חזו.** ידות אוכלים משבססן ואינן אגודות בהן: **בגילייהו.** בקשין שלהם יאחזום וינטלו ראשי השבלים עמהם: **משום הכי מטמא רבי יוסי.** דקסבר מעשה זוטא לא בטלה תורת ידות מינייהו. שאלתי את מורי מגופה דמשנה דמייתי אגב גררא בשמעתין מי שייך למיתני גופא כדגר׳ במימרות האמוראים ואמר לי רבי משום דהך משנה מן הטהרות שאין מהם שום גמרא בעולם ולא מפורשת כשאר המשניות לפיכך נוהג הש״ס לומר גופא כדי לפרש: **למה נמשלה כו׳.** אגב דאמר הואיל וראויות להפך בעתר נקט נמי הא מלתא למה נמשלה כו׳ דכתיב ויעתר ל)(אל ה׳) (בראשית כה) ויעתר לו (שם): **מתני׳ מסככין בנסרים.** בגמרא מפרש פלוגתייהו: **נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה.** בגמרא מפרש מאן קתני לה: **ובלבד שלא יישן תחתיו.** דנסר רחב ד׳ סכך פסול הוא כדאמר בגמרא לרב אליבא דר׳ מאיר ולשמואל לדברי הכל וסוכה כשרה וכגון דיהביה אצל הדופן דסכך פסול אינו פוסל מן הצד אלא בד׳ אמות דאמרינן דופן עקומה: **גמ׳ מחלוקת בנסרים שיש בהן ארבעה.** שרוב תקרות הבית עשויות מהן: **ר׳ מאיר.** דפסיל אית ליה גזרת תקרה אי מכשרת בהו אתי למימר מה לי לסכך באלו מה לי לישב תחת קורות ביתי אף היא בנסרים מקורה והוא ודאי פסול דסוכה אמר רחמנא ולא ביתו של כל ימות השנה: **אבל בנסרים שאין בהם ד׳.** שאין רוב תקרות עשויות מהן: **דברי הכל כשרה.** דלא דמי לתקרה דלגזור בהו: **בשאין בהן ד׳ מחלוקת.** בההוא מכשר ר׳ יהודה משום דאין רוב תקרות עשויות מהן לא גזרינן בהו ור׳ מאיר חייש למיעוט שיש למיעוט העושין תקרה מהן: **אין בהן ארבעה.** קפסיל ר׳ מאיר: **אפילו בפחותות משלש.** בתמיה: **הא קנים בעלמא נינהו.** וא״כ במאי מכשר: **א״ר פפא הכי קאמר.** שמואל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה כו׳: **שיעור מקום.** דאין רשות בפחות מארבעה: **לא גזרינן.** משום תקרה דלא חשיבי לעשות תקרה מהן: **כיון דנפקי מתורת לבוד.** שאם היה אויר במקום אחד מהם לא מצי למימר לבוד חשיבי להיות דומות לתקרה וגזרי׳: **תנן נתן עליה נסר כו׳.** קא סלקא דעתיה דברי הכל היא וכשרה וכגון שנתנו מן הצד דאמרינן דופן עקומה ולא חשיב סכך למיפסלה: **שני סדינין מצטרפין.** לארבעה טפחים לפסול בסוכה משום סכך פסול שסיכך בדבר המקבל טומאה וסכך פסול באמצע פוסל בארבעה:

שני

כל ידות האוכלין שבססן בגורן טהורות. משנה היא פ״ק דעוקצין (מ״ה): **בעתר.** בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סד.) פי׳ בקונטרס עתר פל״א בלע״ז ולא יתכן דבלא ידות נמי יכול להפך בה את התבואה והיא נקראת רחת שמטהרין בה את התבואה מן המוץ שלה כדכתיב (ישעיה ל) אשר זורה ברחת ובמזרה וכאן פירש פורק״א וכן עיקר מ):

אי

רבינו חננאל

יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולין מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה, מעשה מבטל מיד מעשה ומיד מחשבה, מחשבה אינה מבטלת לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה. פי׳ עור היה, חשב עליו להיות קטבליא, במחשבתו נעשה כלי ואם נגעה בו טומאה נטמא, אבל אם היתה קטבליא וחישב לעשות עור, אינה יוצאה מתורת כלי במחשבה עד שיעשה בה מעשה. כדתנן שלחן שנטלה אחת מרגליו טהורה כו׳. א) זהו פירושו כל היורדין לידי טומאה במחשבה, אין עולין מידי טומאה אלא בשינוי מעשה. וכי תימא ידות האוכלין במחשבה סגיא להו, והתנן בפרק ראשון בעוקצין כל ידות האוכלין שבססן בגורן טהורין, כלומר הכונס לאוכלין ונמלך עליהן בגורן טהורין, ור׳ יוסי מטמא. פסיגא של אשכול שריקנה טהורה, שייר בה גרגיר אחד טמאה. פי׳ בססן פססן, כדגרסי׳ בע״ז כיצד מבטלה, קטע ראש אזנה, פסה, והוא כמו חתכה. ואמרינן בשלמא לר׳ אלעזר דאמר להתיר איגודין, הנה במחשבה נתנן טהורות אליבא דרבנן, שפיר, אלא לר׳ יוחנן דאמר בסס ממש, כלומר אין מסלקת תורת טומאה מהן אלא בשינוי מעשה, מאי טעמיהו דרבנן דמטהרי הכא במחשבה בלבד. ושנינן הכא נמי רבנן דאמרי׳ אם פסולת מרובה על האוכלין טהורה, שפססן ממש דהוא מעשה. ואקשינן אי הכי מאי טעמייהו דאחרים דפסלי, הא עבד בהו מעשה ובטלינהו. ושנינן אחרים כר׳ יוסי סבירא להו, דאף על גב דעבד בהו מעשה סבר הואיל וראוי להפכן בעתר, לא בטלה [תורת] ידות מינייהו, אחרים נמי סברי כיון דלכי סתר להו לסכך חזו למנקט להו מגילייהו, לא בטלי. תרגום לקושש קש לגבבא גילי. למה נמשלה תפלת צדיקים כעתר, שנאמר ויעתר יצחק לה׳ [וגו׳]. מתני׳ מסככין בנסרים דברי ר׳ יהודה ר׳ מאיר אוסר. אמר רב בנסרין שיש בהן ד׳ טפחים מחלוקת, ר׳ מאיר גזר הני משום תקרה, סבר מאן דחזי דמכשרינן בנסרים שיש בהן ד׳ טפחים אתי לאכשורי תקרה, ור׳ יהודה לא גזר. ושמואל אמר בשיש בהן ג׳ טפחים מחלוקת, ר׳ יהודה סבר כיון דלית בהו ד׳ טפחים דאינון מקום לא גזרינן, ור׳ מאיר סבר כיון דנפקי משלשה דהוא לבוד גזרינן. ואקשינן עליה דרב ממתני׳, דתנן נתן עליה נסר שרחב ד׳ טפחים כשרה ובלבד שלא יישן תחתיו. קס״ד מתני׳ דברי הכל היא, קשיא לרב דאמר בשיש בהן ד׳ טפחים ר׳ יהודה מכשיר אי הכי לר׳ יהודה אמאי לא יישן תחתיו, לאו מכלל דסבר ר׳ יהודה דנסר פסול הוא. ומשני רב, הא מתני׳ לאו דברי ר׳ יהודה היא אלא ר׳ מאיר היא דאית ליה גזרת תקרה, ורבי יהודה פליג ואמר כשרה ויישן תחתיו. **תא שמע** שני סדינין מצטרפין

מסורת הש״ס

א) עוקצין פ״א מ״ה, ב) ס״א ל״ג, ג) [שם], ד) [צ״ל אלעזר], ה) [צ״ל אלעזר], ו) יבמות סד. [ושם אי׳ אמר ר׳ יצחק], ז) [צ״ל אלעזר], ח) [לקמן טו. לז.], ט) [לקמן יז:], י) לקמן יז., כ) [צ״ל משחישב], ל) [צ״ל יצחק לה׳], מ) [עי׳ רש״י תענית כה. ד״ה מסא],

עין משפט נר מצוה

צב א מיי׳ פ״ה מהל׳ טומאת אוכלין הלכה ח:

צג ב ג מיי׳ פ״ה מהל׳ סוכה הלכה ז סמג עשין מג טוש״ע א״ח סימן תרכט סעיף יח:

הגהות הב״ח

(א) גמרא בשינוי מעשה שהמעשה מבטל מיד מעשה ומיד מחשבה ומחשבה אינה מבטלת לא מיד מעשה: (ב) רש״י ד״ה שהמעשה מבטל:

מוסף רש״י

יורדין לידי טומאתן. לידי תורת טומאה (שבת נח:). **במחשבה.** מאחר שחישב עליו שיניחנו כמות שהוא עכשיו ולא יוסיף תיקון אחר, הוא גמר מלאכתן ומקבל טומאה (שם נב:) כגון עור מתוקן סתמו למנעלים עומד ואינו מקבל טומאה עד שיעשו המנעלים, חישב עליו לעשותו שלחן, דאינו חסר שום מלאכה, דהשתא מיד ראוי לשלחן, מקבל טומאה מיד (מנחות סט.) וכגון גולמי כלים, דאמר בהכל שוחטין (חולין כה.) כל שעתיד לשוף לשבץ ולגרר, ואמר התם דאכתי חסרון מלאכה הוא וטהורים, ואם חישב עליה שלא לשוף ושלא לשבץ, הביאתו מחשבה זו לידי גמר מלאכה מכאן ולהבא (קדושין נט.). **ואין עולין מטומאתן.** מתורת טומאה שירדה להן ואע״פ שעדיין לא נטמאו, משנמלך עליהן אין עולין מלקבל טומאה (שבת נח:). **אלא בשינוי מעשה.** שיעשה בה מעשה לקלקלם, שישברם או ינקבם, וכן עד שלא קבלו טומאה אין עולין מתורת קבלת טומאה שירדה במחשבה זו אלא בשינוי מעשה, עד שיתחיל לשוף לשבץ ולגרר (קדושין נט.) מאחר שחישב על העור לעשות שטיח, ירד לידי טומאה, ואם חזר וחישב עליו לרצועות וסנדלים לא בטל מתורת כלי ולא טהר בכך עד שיתן בו איזמל, דהוי שינוי מעשה (שבת נב:). **מעשה מוציא מיד מעשה ומיד מחשבה.** התחיל לשוף ביטל מהם תורת גמר מלאכה לשם כלי בין שירד להו ע״י מעשה שהחליקן וגילה דעתו שאין מחוסרין עוד תיקון בין שירד להו ע״י מחשבה (קדושין נט:). **מחשבה אינה מוציאה.** חישב עליהן לשוף לשבץ אחר שחישב עליהן שלא לשוף שלא לשבץ אין יוצאין מידי מחשבתן הראשונה (שם). **כעתר.** פל״א בלע״ז (יבמות סד. ועי״ש בהגהות הב״ח).

לעזי רש״י

מרציא״ה (מציירי״ש). מובס, מוכה.
פורק״א. קלשון.

א) נראה דזהו כתב לפירוש על סיפא דמתני׳ דמחשבה אינה מוציאה אפילו מידי מחשבה דהיינו כל היורדין וכו׳.